

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ในประเทศต่าง ๆ จะประกอบด้วยสิ่งสำคัญ 2 ประการ คือ รัฐ และพลเมือง รัฐจะมีอำนาจเหนือพลเมือง ทำหน้าที่ควบคุมความประพฤติ กำหนดปทัสถาน (norm) ของบุคคลในสังคม รัฐจะให้การบริการส่งเสริม สนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ของพลเมือง และสร้างกฎเกณฑ์ เพื่อเป็นแนวทางให้บุคคลในสังคมปฏิบัติ กลไกที่สำคัญอย่างหนึ่งของรัฐในการควบคุมสังคม ได้แก่ กฎหมาย ซึ่งจะกำหนดบทลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืน และบัญญัติกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ทั้งนี้เป็นข้อส่งเสริมและข้อห้ามความประพฤติของบุคคล สถาบันของรัฐที่ทำหน้าที่โดยตรงในการควบคุมสังคมอย่างเป็นทางการดังกล่าวได้แก่ องค์กรในกระบวนการยุติธรรม คือ ตำรวจ อัยการ ศาล และราชทัณฑ์ (อรรถวัฒน์ กลิ่นน้ำหอม, 2544, น. 11-12)

นอกจากองค์กรในกระบวนการยุติธรรมทั้งหลายที่กล่าวข้างต้นนี้แล้วยังมีองค์กรที่สำคัญอีกคือ คุมประพฤติและ ทัณฑสถาน ซึ่งทัณฑสถานเป็นองค์กรภาคเอกชนเพียงองค์กรเดียวในกระบวนการยุติธรรม และองค์กรในกระบวนการยุติธรรมทั้งหลายนี้ต้องถือว่า ตำรวจมีบทบาทในกระบวนการยุติธรรมเป็นอย่างมาก ถือได้ว่าเป็นต้นธารของกระบวนการยุติธรรม บทบาทของตำรวจมีความสำคัญต่อกระบวนการยุติธรรมเป็นอย่างมาก เชื่อว่า หากต้นธารดีแล้ว ปลายธารก็จะดีตาม ในทำนองเดียวกันทัณฑสถานซึ่งเป็นองค์กรเอกชนองค์กรเดียวในกระบวนการยุติธรรม ก็มีบทบาทสำคัญเป็นอย่างมากเช่นเดียวกัน เป็นผู้ที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับองค์กรทุกองค์กรในกระบวนการยุติธรรม ตั้งแต่ต้นกระบวนการยุติธรรมจนถึงสุดกระบวนการยุติธรรมเช่นเดียวกัน

กระบวนการยุติธรรมในแต่ละประเทศ มีความผูกพันในหน้าที่ที่จะต้องอำนวยความปลอดภัยให้แก่บุคคลและสังคม รวมทั้งเข้าดำเนินการพิจารณาข้อพิพาทด้วยความยุติธรรมโดยเฉพาะในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่เกี่ยวข้องกับชีวิต ทรัพย์สิน สิทธิ อิสระเสรีภาพของบุคคล รูปแบบของระบบงานยุติธรรมในปัจจุบัน (Criminal Justice System) (อรรถวัฒน์ กลิ่นน้ำหอม, 2544, น. 11-12)

หากจะเปรียบกระบวนการยุติธรรม เหมือนเช่นกระบวนการผลิตของโรงงานอุตสาหกรรมทั้งหลาย ซึ่งเริ่มตั้งแต่การคัดสรรวัตถุดิบและส่งเข้าสู่สายพานการผลิตเพื่อทำการผลิตจนกระทั่งเป็นสินค้าสำเร็จรูป (Input Process Output) หากเริ่มต้นด้วยการคัดสรรวัตถุดิบไม่ดี ไม่มีคุณภาพ

แต่ก็ทำการส่งเข้าสายพานการผลิต เพื่อทำการผลิตสินค้า ก็จะได้สินค้าสำเร็จรูปที่ออกมาไม่มีคุณภาพ หรืออาจจะกล่าวได้ว่า “หากใส่ขยะเข้าไป ผลก็ออกมาเป็นขยะ”

บทบาทของตำรวจก็เช่นกันนอกจากจะเป็นผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ เป็นผู้ปราบปรามผู้ทำผิดกฎหมายแล้ว ก็ยังมีหน้าที่ในการจับกุมผู้กระทำผิดกฎหมายอาญาทั้งหลาย รวมทั้งสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อดำเนินการส่งผู้ถูกจับกุมที่กระทำผิดเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม และยัง อำนวยความยุติธรรมให้กับประชาชน เปรียบเสมือนกับผู้ที่คัดสรรวัตถุดิบเข้าสู่สายพานการผลิต เลือกลงเฉพาะแต่วัตถุดิบที่ดี มีคุณภาพ คือการที่เจ้าหน้าที่ตำรวจประพฤติ ปฏิบัติชอบด้วยกฎหมาย สุขุม รอบคอบ ถูกต้องให้ความเป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ และประการสำคัญในการปฏิบัติหากจะนำรูปแบบมุ่งควบคุมอาชญากรรมมาใช้แล้วก็ไม่ควรคำนึงถึงเฉพาะผลงาน โดยละเลยวิธีการที่ชอบด้วยกฎหมาย และไม่ละเมิดสิทธิมนุษยชน ควรใช้วิธีการที่สุจริต รอบคอบ และต้องคำนึงถึงว่าหากมีการผิดพลาดแล้ว อาจจะแก้ไขผลเสียหายที่เกิดขึ้นไม่ได้เหมือนดังเช่น กรณีการเข้าจับกุมสองตายาย นางอุดมและนายนิสัยที่อำเภอบางไทรจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยใช้อาวุธปืนยิงจนกระทั่งทรัพย์สิน (ตู้เย็น) ได้รับความเสียหายใช้การไม่ได้ ซึ่งในการปฏิบัติหน้าที่ถ้าผู้ปฏิบัติหน้าที่ทำการตรวจสอบให้ถี่ถ้วน ใช้ความรอบคอบ ผลก็อาจจะไม่เป็นเช่นที่กล่าวมา เปรียบเสมือนดังเช่นสินค้าสำเร็จรูปที่ผลิตออกมาก็จะเป็นสินค้าสำเร็จรูปที่มีคุณภาพ นั่นก็คือความยุติธรรม ซึ่งเป็นเป้าหมายสุดท้ายหรือวัตถุประสงค์ที่ต้องการของกระบวนการยุติธรรม แต่ถ้าประพฤติปฏิบัติตรงกันข้ามกับที่กล่าวมา ผลที่ออกมาก็ตรงกันข้ามเช่นเดียวกัน

จากบทบาทของตำรวจซึ่งถือเป็นต้นกระบวนการยุติธรรมหากนำรูปแบบของกระบวนการทางอาญาที่เหมาะสมมาใช้ ก็จะทำให้ประสิทธิภาพสูงสุด Professor Herbert Packer นักอาชญาวิทยาชาวอเมริกัน ได้เขียนไว้ในหนังสือชื่อ “ข้อจำกัดของการลงโทษทางอาญา (The Limited of the Criminal Sanction)” ได้กล่าวถึงรูปแบบของกระบวนการทางอาญาที่แตกต่างกันสามไว้ 2 รูปแบบคือ

1. รูปแบบการควบคุมอาชญากรรม (The Criminal Control Model)
2. รูปแบบหลักนิติธรรม (The Due Process Model)

ทั้งนี้โดยแต่ละรูปแบบต่างก็เหตุผลแนวความคิดสนับสนุนของตนเองและเป็นไปตามค่านิยมที่ต่างกัน รูปแบบ ของกระบวนการทางอาญาทั้งสองรูปแบบ จะทำให้เราเข้าใจถึงความขัดแย้งกันในแก่นรากทางอาญา (George F. Cole, 1976, p. 51)

จากความสำคัญของบทบาทตำรวจในการปฏิบัติหน้าที่ขึ้นจับกุมและสอบสวน หากเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ ละเลยไม่ถือปฏิบัติตามกฎหมาย ก็จะเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนของประชาชน ซึ่งปรากฏว่าปัญหาในการละเมิดสิทธิมนุษยชนสำหรับประเทศไทย ส่วนมากจะเกิดจาก

เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นฝ่ายที่กระทำมากกว่าจะเป็นฝ่ายเอกชนเป็นฝ่ายกระทำ และมักพบว่าจะเกิดในชั้นจับกุม และการสอบสวน ซึ่งผู้ถูกจับกุมหรือผู้กระทำผิดมักเผชิญหน้าหรืออยู่ตามลำพังกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ

และในปัจจุบันนี้ มีการตื่นตัว พุดถึงสิทธิมนุษยชนและให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก องค์การระหว่างประเทศ กลุ่มประเทศที่มีการพัฒนาแล้ว เช่น กลุ่มประเทศทางยุโรป และประเทศสหรัฐอเมริกา ได้ให้ความสำคัญอย่างมากเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน หากพบว่าประเทศใดมีการละเมิดสิทธิมนุษยชน จะต่อต้านไม่คบค้าสมาคมด้วย

สำหรับประเทศไทยก็ได้ให้ความสำคัญกับสิทธิมนุษยชนเช่นกัน โดยมีปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 26 ว่า “การใช้อำนาจโดยองค์การของรัฐทุกองค์กร ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ และเสรีภาพ ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้”

ส่วนบทบาททนายความ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการยุติธรรม เป็นองค์ภาคเอกชน มีการรวมตัวและปกครองกันเอง ปัจจุบันอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติทนายความ พุทธศักราช 2528 มีวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งคือให้ความช่วยเหลือประชาชนและพิทักษ์สิทธิมนุษยชน

บทบาทของทนายความจะเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมโดยเริ่มตั้งแต่นั้น ตำรวจ มีการตรวจสอบว่าการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นไปโดยชอบหรือไม่ เช่น การตรวจค้น การจับกุมว่าชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ การพบผู้ต้องหาและให้คำปรึกษาเป็นการเฉพาะตัว เข้าฟังการสอบปากคำผู้ต้องหาในชั้นพนักงานสอบสวน ในชั้นศาล เป็นทนายความแก้ต่างในชั้นไต่สวนมูลฟ้องหรือพิจารณาในศาลชั้นต่าง ๆ (ชั้นต้น อุทธรณ์ ฎีกา) ตรวจสอบดูสิ่งที่ยื่นเป็นพยานหลักฐาน และคัดสำเนาหรือถ่ายรูปลิงนั้น ๆ ตรวจสอบสำนวนการไต่สวนมูลฟ้องหรือพิจารณาของศาล คัดสำเนาหรือขอรับสำเนาที่รับรองว่าถูกต้องโดยเสียค่าธรรมเนียม ตรวจสอบหรือคัดสำเนาคำให้การของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนหรือเอกสารประกอบคำให้การของผู้ต้องหา รวมทั้งตรวจว่าการปฏิบัติหน้าที่ติดต่อปฏิญญาสากลว่าด้วย สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ หรือไม่ เช่น ข้อ 10 ทุกคนต้องได้รับการพิจารณาคดีอย่างเสมอภาคและเป็นธรรมโดยเปิดเผย โดยศาลที่เป็นอิสระ ไร้อคติเพื่อบำรุงไว้ซึ่งสิทธิของตนในคดีอาญาที่ถูกกล่าวหา และ ข้อ 11 (1) ทุกคนที่ถูกกล่าวหาในคดีอาญามีสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าจะได้รับการพิสูจน์แล้วว่ามี ความผิดจริง ด้วยการพิจารณาของศาลอย่างเปิดเผย ซึ่งทุกคนต้องได้รับหลักประกันต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับการต่อสู้เพื่อปกป้องตนเองในศาลตามกฎหมาย ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ก็บัญญัติรับรองไว้ในมาตรา 39 ว่า

บุคคลจะต้องไม่รับโทษอาญา เว้นแต่จะได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลา ที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะ หนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลา ที่กระทำความผิดมิได้ ในคดีอาญา ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด ก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใด ได้กระทำความผิดจะปฏิบัติต่อ บุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้

มาตรา 40 บุคคลย่อมมีสิทธิในกระบวนการยุติธรรม ดังต่อไปนี้

(1) สิทธิเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยง่าย สะดวก รวดเร็ว ทั่วถึงและเสีย ค่าใช้จ่ายตามควรแก่กรณี

...

(4) ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา โจทก์ จำเลย คู่กรณี ผู้มีส่วนได้เสีย หรือพยานในคดีมี สิทธิได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมในการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรม รวมทั้งสิทธิในการได้รับการสอบสวนอย่างรวดเร็ว และการไม่ให้ถ้อยคำเป็น ปฏิบัติกับตนเอง

จากความสำคัญของสิทธิมนุษยชน สภานายความจึงได้แบ่งโครงสร้างและจัดตั้ง สำนักงานสิทธิมนุษยชน ขึ้นโดยเฉพาะ เพื่อดำเนินการ ดูแลให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ที่ได้รับผล กระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน เช่น การข่มขู่ผู้ต้องหา การยึดเย็บข้อหา การกล่าวร้าย ป้ายสีโดยเจ้าหน้าที่รัฐบางส่วนที่คำนึงถึงแต่ผลงาน หรือเอาใจผู้บังคับบัญชาโดยไม่สนใจว่าการ กระทำดังกล่าวจะผิดหรือไม่ แม้กระทั่งการปล่อยให้ทนายความชื่อนายสมชาย นีละไพจิตร ซึ่ง เป็นทนายความที่ทำงานเกี่ยวกับด้านสิทธิมนุษยชน ถูกทำร้ายและหายตัวไปโดยไม่ทราบสาเหตุ ในขณะที่กำลังทำหน้าที่ทนายความอยู่ ไม่ทราบแม้กระทั่งเบาะแส เป็นที่วิพากษ์วิจารณ์ของนัก สิทธิมนุษยชนทั้งชาวไทยและต่างประเทศเป็นอันมาก และอาจจะกล่าวได้ว่า เป็นแผลร้ายที่เกิดขึ้น ในกระบวนการยุติธรรมของไทยและของโลก เป็นที่น่าอัปยศและเสื่อมเสียชื่อเสียงประเทศเป็นอัน มาก ทั้ง ๆ ที่ประเทศของเราก็จัดได้ว่าเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว เป็นประเทศที่ศิวิไลซ์ทัดเทียม นานาอารยะทั้งหลายแล้ว เป็นประเทศที่ปกครองโดยใช้หลักนิติรัฐ แต่ยังคงปล่อยให้มีการกระทำที่ ปาเถื่อน ไร้มนุษยธรรม เป็นตัวอย่างของการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรง

การช่วยเหลือของสำนักงานสิทธิมนุษยชน สภานายความ เป็นการให้ความช่วยเหลือ ในด้านการให้คำปรึกษาในกรณีที่ยังไม่เป็นคดี และรับเป็นทนายความให้ในกรณีถูกดำเนินคดีและ ถูกฟ้องร้องต่อศาล โดยผู้รับความช่วยเหลือไม่ต้องเสียค่าทนายความ

จากบทบาทของทนายความที่กล่าวข้างต้นนับได้ว่ามีส่วนในการช่วยตรวจสอบ ป้องกัน และช่วยให้กระบวนการยุติธรรมดำเนินการไปอย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยให้สังคมได้รับประโยชน์สูงสุด

ดังนั้น หากในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ในชั้นจับกุมและสอบสวน เป็นไปด้วยความถูกต้อง เป็นธรรม ถือปฏิบัติตามกฎหมายโดยเคร่งครัดและไม่ละเมิดสิทธิมนุษยชน การกระทำนั้นก็น่าจะถือว่าเป็นความต้องการของสังคมโดยรวม ซึ่งในการปฏิบัติดังกล่าวถ้าทนายความเข้าไปมีบทบาทคอยตรวจสอบ ป้องกัน เปรียบเสมือนกระจกเงาก็จะเป็นการช่วยให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติด้วยความสบายใจ ไม่ต้องกังวลว่าจะได้รับการร้องเรียน ทำยอดกระบวนการยุติธรรมก็เป็นที่ยอมรับว่าเป็นที่พึงได้ ให้ความยุติธรรม ซึ่งถือเป็นเป้าหมายที่ต้องการ

มูลเหตุจูงใจ

เนื่องจากผู้ศึกษาเดิมรับราชการตำรวจ ในขณะที่รับราชการ พบว่าในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่ว่าจะเป็นการจับกุม ควบคุมตัว หรือการสอบสวนของพนักงานสอบสวนมักจะถูกร้องเรียนหรือกล่าวหา หรือเชื่อว่า ปฏิบัติหน้าที่ไม่เหมาะสม ไม่ถือปฏิบัติตามกฎหมาย โดยเฉพาะการจับกุมและการสอบสวน ผู้ถูกจับหรือผู้กระทำผิดมักอยู่ตามลำพังกับเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือพนักงานสอบสวน ประกอบกับยังมีชาวบ้านเป็นจำนวนมากที่ไม่มีโอกาสเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ไม่รู้จักรักษาสีทิมของตน โดยเฉพาะในเรื่องเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน ซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่า นอกจากจะเข้าไม่ถึงแล้วยังจะถูกละเมิดเสียด้วยซ้ำ

กรณีการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือพนักงานสอบสวนที่ไม่เหมาะสม ไม่ถือปฏิบัติตามกฎหมาย ละเมิดสิทธิมนุษยชน กรณีดังกล่าวถือว่าเป็นส่วนน้อยของข้าราชการตำรวจที่ได้ปฏิบัติไม่เหมาะสม ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ในขณะที่ตำรวจส่วนใหญ่ยังคงเป็นผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความตั้งใจ ปฏิบัติหน้าที่ถูกต้อง และเป็นธรรม ยังเป็นที่มุ่งหวังของประชาชนและสังคม ดังนั้น ผู้ศึกษาเห็นว่า หากในชั้นจับกุมและชั้นสอบสวนจะมีผู้ที่คอยตรวจสอบ คอยถ่วงดุลในการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจให้ประพฤติปฏิบัติในทางที่ถูกต้อง ไม่ให้ละเมิดสิทธิมนุษยชนแล้ว ปัญหาเกี่ยวกับการถูกร้องเรียน ถูกกล่าวหาว่า ไม่ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย หรือปฏิบัติหน้าที่ไม่เหมาะสม ละเมิดสิทธิมนุษยชน ก็คงจะไม่เกิดหรือเกิดน้อยลง ซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่า ผู้ที่มีบทบาทเหมาะสมในการทำหน้าที่ดังกล่าวได้แก่ ทนายความ ซึ่งเป็นองค์กรภาคเอกชนที่มีความเป็นอิสระสูง ไม่ตกอยู่ภายใต้อำนาจหรืออิทธิพลของผู้ใด ทำให้ผู้ศึกษามองเห็นปัญหาและมองว่า ทนายความควรจะมีบทบาทในการพิทักษ์สิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะชั้นจับกุมและสอบสวน จึงเกิดแรงจูงใจใน

การศึกษา ค้นคว้า บทบาทของทนายความในการพิทักษ์สิทธิมนุษยชน ในกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยในชั้นจับกุมและสอบสวน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อทบทวนบทบาทและหน้าที่ของทนายความในด้านการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน
2. เพื่อศึกษาทัศนคติของทนายความต่อบทบาทในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในชั้นจับกุมและสอบสวน

ขอบเขตการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาบทบาทของทนายความสำนักงานสิทธิมนุษยชน สภาทนายความ ในการพิทักษ์สิทธิมนุษยชนในขั้นตอนการจับกุมและสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจในกระบวนการยุติธรรมไทย โดยจะทำการศึกษาเฉพาะกรณีการจับกุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ และการสอบสวนของพนักงานสอบสวน โดยผู้ศึกษาจะได้ทำการศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี สิทธิมนุษยชน การพิทักษ์สิทธิเสรีภาพของประชาชนตามกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 สิทธิของพลเมืองตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และกฎหมายอื่น ๆ รวมทั้งปรัชญาสากลที่เกี่ยวข้องในบทบาทของทนายความ โดยจะทำการสัมภาษณ์ทนายความที่ทำงานหรือมีประสบการณ์ในด้านพิทักษ์สิทธิมนุษยชนมาไม่น้อยกว่า 20 ปี จำนวน 3 ท่าน

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา

1. บทบาทของทนายความ หมายถึง ผู้ที่สภาทนายความได้รับจดทะเบียนและออกใบอนุญาตให้เป็นทนายความ และปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับผู้ต้องหา เข้าพบและเป็นที่ปรึกษา เข้าฟังการสอบปากคำผู้ต้องหา ทำการว่าความในศาลหรือแต่งฟ้อง ทำคำให้การ ฟ้องอุทธรณ์ แก้อุทธรณ์ ฟ้องฎีกา แก้อุทธรณ์ ทำคำร้องหรือคำแถลงอันเกี่ยวแก่การพิจารณาคดีในศาลให้แก่บุคคลอื่น รวมทั้งให้คำปรึกษา คำแนะนำทางกฎหมายแก่บุคคลโดยไม่คิดค่าตอบแทนหรือแสวงหาค่าตอบแทนแต่อย่างใด
2. การพิทักษ์สิทธิมนุษยชน หมายถึง กลไกหรือเครื่องมือที่สำคัญในการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐาน มนุษย์เป็นเจ้าของชีวิตและร่างกาย มนุษย์จึงต้องการความปลอดภัยในชีวิตและร่างกาย ต้องการที่จะได้รับการดูแลและพัฒนาตนเอง ต้องการความเป็นอิสระภาพ มีเหตุผล และมีมโนธรรม

สำนึก มนุษย์จึงต้องปลอดจากความขาดแคลน ปลอดจากความกลัว มีความมั่นคงในชีวิตได้รับการยอมรับและมีเสรีภาพ มีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ใครจะมาละเมิดไม่ได้

3. กระบวนการยุติธรรม คือการดำเนินงานหรือการบริหารงานราชการอย่างเป็นระบบของหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐเกี่ยวกับการให้ความยุติธรรมและการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน

4. ชั้นจับกุมและสอบสวน หมายถึง ขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมในการดำเนินคดีกับผู้ต้องหาเพื่อพิจารณาและลงโทษตามบทบัญญัติของกฎหมาย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงบทบาทและหน้าที่ของทนายความในด้านการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน
2. ทราบถึงทักษะของทนายความต่อบทบาทในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในชั้นจับกุมและสอบสวน